

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI İÇİN BİLGİ EDİNME HAKKI

VAKA ANALİZİ

S İ V İ L
T O P L U M
İ Z L E M E
R A P O R U
2016 - 2017

Vaka analizinde, sivil toplum kuruluşlarının temel hak ve özgürlüklerini en geniş biçimi ile kullanmaları, katılımcı demokrasinin teşvik edilmesi ve şeffaf bir yönetim anlayışının temin edilmesi bakımından temel bir hak olan bilgi edinme hakkı ile ilgili Avrupa Birliği üyelik sürecinde gerçekleşen reformlar ve Türkiye'deki yasal mevzuat değerlendirilmektedir. Ayrıca, TÜSEV tarafından 2016-2017 yıllarında kamu kurumlarına yapılan bilgi edinme başvuruları süreç ve uygulamalar açısından ele alınmaktadır.

SİVİL TOPLUM KATILIMI AÇISINDAN BİLGİ EDİNME HAKKI

Bilgi edinme hakkı, vatandaşların devlet kurum ve kuruluşlarının görevlerinden dolayı sahip oldukları bilgilere erişebilme hakkıdır. Vatandaşlar ile birlikte dernek, vakıf, şirket gibi tüzel kişiler de bilgi edinme hakkına sahiptir. Sivil toplum kuruluşlarının (STK) faaliyetleri kapsamında kamu makamlarının elinde bulunan bilgilere erişimi oldukça önemlidir. Kamu kurumları bir işbirliği çerçevesinde herhangi bir başvuru olmaksızın kamuoyuna bilgi sunabileceği gibi, STK'ların talebi üzerine bu bilgileri sağlamaları da mümkündür.

Kamu kurumları tarafından güncel ve nitelikli bilgiler sağlanması STK'ların çalışmaları ve politika yapım süreçlerine katılımlarına olumlu katkı sağlayacaktır. STK'ların kamu idaresi tarafından sağlanan verilere erişmeleri özellikle yürüttükleri izleme ve savunuculuk çalışmalarının planlanması, faaliyet gösterdikleri alanlarda politikaları etkileyecek önerilerin geliştirilmesi, bilgi ve veriye dayalı savunuculuk çalışmaları yapılması açısından önem taşımaktadır. Bununla birlikte, STK'lar

belirli konularda farkındalık yaratarak kamu politikalarını etkilemek için bilgi edinme başvurusu yöntemini taktiksel olarak da kullanmaktadırlar.¹

STK'ların politika yapma süreçlerine katılımlarının her aşamasında bilgiye erişimin sağlanması gereklidir. Avrupa Konseyi tarafından 2017 tarihinde kabul edilen "Karar Alma Süreçlerine Sivil Katılım" belgesine göre sivil katılımın ilk aşaması "Bilgilendirme" olarak tanımlanmaktadır.² Bilgilendirme ise; "karar vermenin her aşamasında, açık verilerin prensipleri uyarınca, gerekli tüm bilgiler, gereksiz idari engeller olmaksızın açık ve kolay anlaşılabilir bir dilde ve erişilebilir biçimde ücretsiz olarak sunulmalıdır" olarak açıklanmaktadır.

Kamu-STK işbirliğinin temel ilkelerinden biri olan şeffaflık ilkesi de tüm paydaşların bilgiye erişim hakkı ile ilgilidir. Şeffaflık ilkesinin karşılanması için bilginin amacına uygun, bedelsiz, erişilebilir, zamanında açıklanmış, doğru ve eksiksiz olması gerekmektedir.³ Kamu kurumları, karar alma süreçlerinin her aşamasına dair her türlü bilgi ve belgeyi açık ve erişilebilir şekilde kamuoyuna sunmak ve başvuruları etkin, zamanında ve uygun yöntemler ile sonuçlandırmakla sorumludur.

¹ STK'lar ve Bilgi Edinme Hakkı Uygulamaları Odak Grup Toplantısı. 2014. TACSO Türkiye ve Sivil Toplum Geliştirme Merkezi. http://www.tacso.org/data/dokumenti/migriranidokumen-ti/tr_rim_report_tr.pdf

² Council of Europe's Guidelines for civil participation in political decision making [Avrupa Konseyi Karar alma süreçlerine sivil katılım ile ilgili esaslar]. Erişim tarihi: 27 Kasım 2017. https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016807509dd

³ Davranış İlkeleri Rehberi. Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı. Erişim Tarihi: 20 Kasım 2017. <http://www.siviltoplum-kamu.org/usrfiles/files/Davranis-Ilkeleri-Rehberi.pdf>

TÜRKİYE'DE BİLGİ EDİNME HAKKI

Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üyelik hedefi için gerçekleştirilen reformlar arasında Bilgi Edinme Hakkının genişletilmesi için mevzuat değişikliği yapılması ve kamu yönetiminde şeffaflığın artırılmasına yönelik alınan önlemler yer almıştır. 2002 yılında yayımlanan 58. Hükümet Programında “Bilgi Edinme Hakkı, toplumun bütün kesimlerinde yaygınlaştırılacak ve bunu sağlamak için Vatandaşın Bilgi Edinme Hakkı Kanunu çıkarılacaktır” hükmüne yer verilmiştir.⁴ Bu doğrultuda, *Bilgi Edinme Hakkı Kanunu* ve buna bağlı yönetmelik 2004 yılında yürürlüğe girmiştir. Kamu kurum ve kuruluşlarının internet ara yüzleri üzerinden bilgi edinme başvurularını daha etkin olarak almalarına olanak sağlayan *Kamu Kurumları İnternet Sitesi Kılavuzu Genelgesi*⁵ ile *Başbakanlık İletişim Merkezi Hakkında Genelge*⁶ 2006 yılında yayımlanmıştır. Anayasa'nın 74. maddesinde 2010 yılında yapılan değişiklikle⁷ Anayasa'ya, “herkes ...bilgi edinme hakkına sahiptir” ibaresi eklenmiştir.⁸

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Bilişim ve İnternet Araştırma Komisyonunun 2012'de hazırladığı raporda, katılımcılığın artmasına ve serbest kamuoyu oluşumuna imkân sağlayacak, ekonomik ve sosyal gelişmeyi destekleyecek şekilde, “bilgiye erişimin ve internetin” Anayasa'da temel bir hak olarak

düzenlenmesi gerektiğinin altı çizilmiştir.⁹ TBMM tarafından 2013 yılında düzenlenen Bilgi Edinme Çalıştayı kapsamında hazırlanan raporda da bilgi edinme hakkının kullanımına ilişkin hem yasal mevzuat hem de idari kapasiteden kaynaklı sorunların çözümüne yönelik öneriler yer almaktadır.¹⁰

2002-2012 arasındaki on yıllık dönemde bilgi edinme hakkının kullanımı açısından bazı iyileştirmeler yapılmış ve şeffaflık ilkesi önem kazanmış olmasına karşın, sonraki yıllarda bir gelişme olmamıştır. Örneğin, Açık Yönetim Ortaklığı'na 2011'de kurulduğu yıl katılan Türkiye, 2012-2013 dönemi için sunduğu Ulusal Eylem Planında kamuoyu ile daha fazla bilgi paylaşımı sağlanması yönünde taahhütlerde bulunmuştur. 2016 yılında ise sunulan bu eylem planı doğrultusunda herhangi bir ilerleme kaydedilmemesi üzerine Türkiye'nin üyeliğinin pasif duruma alındığı açıklanmıştır.¹¹

Aşağıda yer alan grafik, TBMM'nin yayımladığı 2016 Yılı Bilgi Edinme Genel Raporu'na göre¹² 2005-2016 yılları arasında kamu kurum ve kuruluşlarına yapılan bilgi edinme başvuruları ile ilgili verileri toplu olarak göstermektedir. Bilgi edinme hakkının genişletilmesi için yapılan iyileştirmeler neticesinde 2005 yılından itibaren bilgi edinme başvurularında önemli ölçüde bir artış olmuştur.¹³

⁴ TBMM'ne Sunulan 58 inci Hükümet Programı. Resmî Gazete. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2002/11/20021129.htm>

⁵ Kamu Kurumları İnternet Sitesi Kılavuzu Başbakanlık Genelgesi. Resmî Gazete. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/01/20070127-7.htm>

⁶ Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER) Başbakanlık Genelgesi. Resmî Gazete. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/01/20060120-5.htm>

⁷ Halkoyuna Sunulan, 5982 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. Türkiye Büyük Millet Meclisi. Kabul Tarihi: 7 Mayıs 2010. Erişim tarihi: 29 Kasım 2017. <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5982.html>

⁸ Bilgi Edinme Hakkı ve Uygulama Örnekleri. Fevzi Özlüer. Ekoloji Kolektifi Derneği. Erişim Tarihi: 29 Kasım 2017. <http://www.iklimadaleti.org/i/upload/bilgi-edinme-hakki-978-605-83799-4-7.pdf>

⁹ TBMM Bilişim ve İnternet Araştırma Komisyonu (BIAK) Raporunda Yer Alan Öneriler. Bilişim ve İnternet Araştırma Komisyonu. Erişim Tarihi: 28 Kasım 2017. https://www.tbmm.gov.tr/arastirma_komisyonlari/bilisim_internet/docs/rapor_ozeti.pdf

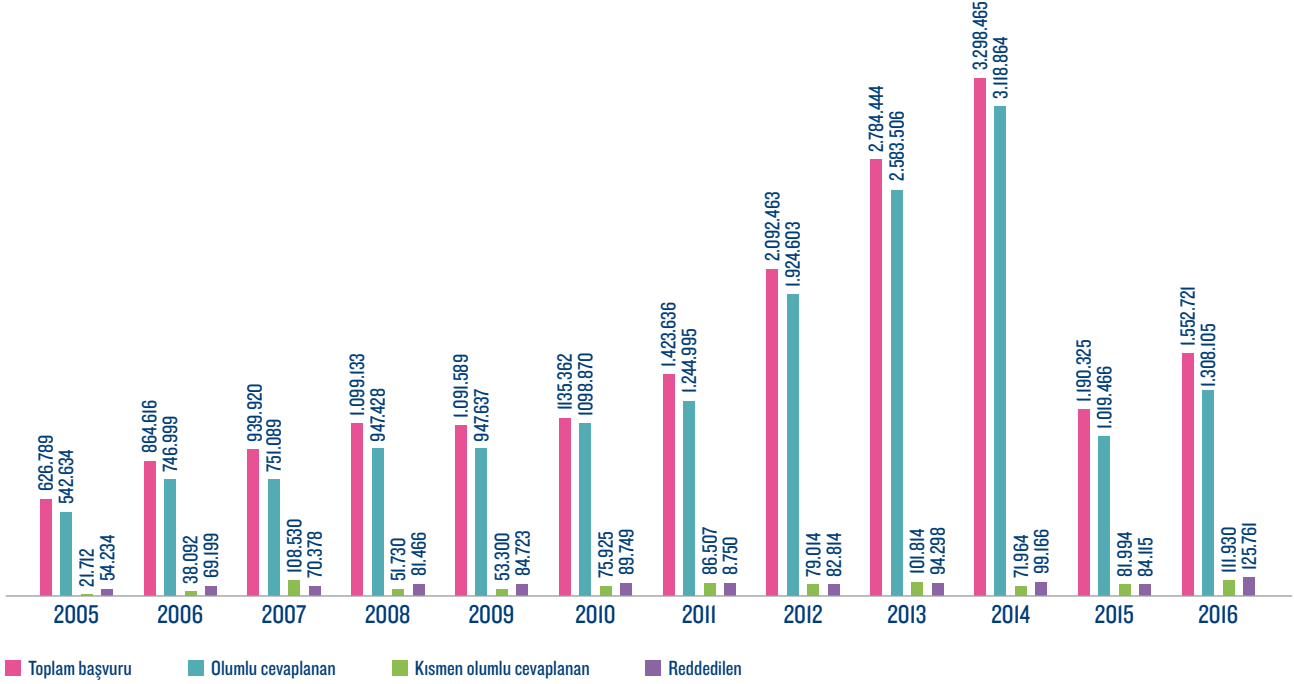
¹⁰ Bilgi Edinme Hakkı Çalıştayı Sonuç Raporları. Türkiye Büyük Millet Meclisi. Erişim tarihi: 29 Kasım 2017. https://www.tbmm.gov.tr/bilgiedinme/bilgi_edinme_calistay_raporu.pdf

¹¹ Açık Yönetim Ortaklığı ve Türkiye Süreci Vaka Analizi. Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı. Erişim Tarihi: 29 Kasım 2017. <http://www.tusev.org.tr/usrfiles/images/AcıkYonetimOrtakligiveTurkiyeSureciVakaAnalizi.pdf>

¹² 2016 Yılı Bilgi Edinme Genel Raporu. Türkiye Büyük Millet Meclisi. Erişim Tarihi: 29 Kasım 2017. https://www.tbmm.gov.tr/bilgiedinme/2016_yili_degerlendirme_raporu.pdf

¹³ Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu Raporları. Türkiye Büyük Millet Meclisi. Erişim Tarihi: 29 Kasım 2017. https://www.tbmm.gov.tr/bilgiedinme/degerlendirme_kurulu_raporlari.htm

GRAFİK 1. KAMU KURUM VE KURULUŞLARINA YAPILAN BİLGİ EDİNME BAŞVURULARININ YILLARA GÖRE DAĞILIMI, 2005-2016

Kaynak: TBMM 2016 Yılı Genel Bilgi Edinme Raporu

BİLGİ EDİNME HAKKI İLE İLGİLİ MEVZUATIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Türkiye’de bilgi edinme hakkı anayasal bir düzenlemeye konu olsa da çeşitli sınırlamalar mevcuttur. Anayasa’da bilgi edinme hakkı açıkça tanınmakta olup hakkın öznesi olarak gerçek kişi ve tüzel kişi ayrımı yapılmamıştır. Anayasa’nın 74. maddesinde bir sınırlama nedenine yer verilmemiş ve bu hakkın kullanma biçiminin bir yasa ile düzenlenmesi öngörülmüştür. Ancak, Anayasa’nın 26. maddesinde düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlama ölçütleri sıralanmış ve “devlet sırrı” olarak belirtilen bilgilerin açıklanmaması amacıyla sınırlamalar getirileceği belirtilmiştir. Anayasa’nın 28. maddesinde ise, devlete ait gizli bilgilere ilişkin bulunan her türlü haber veya yazıyı, yazan veya bastırılanların veya aynı amaçla basan veya başkasına verenlerin, bu suçlara ait

kanun hükümleri uyarınca sorumlu oldukları ifade edilmiştir.¹⁴

Bilgi edinme hakkı ile ilgili temel kanun olan *Bilgi Edinme Hakkı Kanunu* (BEHK), STK’ların bilgiye erişimini tanımakla birlikte, bir dizi engelleme ile hakkın kullanımını sınırlamıştır.¹⁵ Bilgi Edinme Hakkı ve Uygulama Örnekleri Raporu’na göre BEHK açısından öngörülen hak, aslında bilgi edinme değil “kayıtlı veri ve belge edinme hakkı” olarak düzenlenmiş ve kanunun kapsamının kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetleri ile sınırlı

¹⁴ *Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Tasarısı ile Avrupa Birliği Uyum ve Adalet Komisyonları Raporları* (1/632). Türkiye Büyük Millet Meclisi. Erişim Tarihi: 29 Kasım 2017. https://www.tbmm.gov.tr/bilgiedinme/bilgi_edinme_komisyon_raporu.pdf

¹⁵ *Bilgi Edinme Hakkı Kanunu*. Resmî Gazete. Tarih: 24 Ekim 2003, Sayı: 25269. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/10/20031024.htm>

tutulmuştur.¹⁶ BEHK'nin 5. maddesi kamu kurum ve kuruluşlarının kanunda yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya belgeyi başvuranların yararlanmasına sunmak ve bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere, gerekli idarî ve teknik tedbirleri almakla yükümlü olduğunu ifade etmektedir. Temel mevzuat olarak BEHK, kamu kurumlarının açık, şeffaf ve erişilebilir olmalarını gerektiren ilkelerin gerekliliklerinin karşılanması açısından sınırlayıcı hükümler içermektedir. Kanunun 7. maddesi istenecek bilgi veya belgenin niteliğini düzenlemektedir. Bu maddeye göre “Bilgi edinme başvurusu, başvuru alan kurum ve kuruluşların ellerinde bulunan veya görevleri gereği bulunması gereken bilgi veya belgelere ilişkin olmalıdır.” Ancak bilgi edinme başvurusu yapılabilecek kurum ve kuruluşlar “ayrı veya özel bir çalışma, araştırma, inceleme ya da analiz neticesinde oluşturulabilecek türden bir bilgi veya belge için yapılacak başvurulara olumsuz cevap” verebilecektir. Söz konusu düzenleme bilgi edinme başvurusunun reddi açısından oldukça geniş bir takdir alanı tanımaktadır. BEHK'nin 10. maddesi bilgi edinme başvurusunda verilecek yanıt çerçevesinde ücret alınmasına olanak sağlamaktadır. Bu tür bir düzenleme bilgi edinme hakkının kullanımı açısından caydırıcı bir etki doğurabileceği gibi talepte bulunan STK'ların yeterli kaynağa sahip olmadığı takdirde faaliyetlerinin engellenmesine yol açabilecektir. Kanunun 11. maddesinde 10. maddede öngörülen ücretin ödenmemesi durumunda başvuru talebinden vazgeçilmiş sayılacağı ifade edilmektedir. BEHK ile ilgili üzerinde durulması gereken bir diğer konu ise hakka getirilen sınırlamalardır. Kanun metninin 15. maddesinde istisnaların açıkça kaleme alınması olumlu olmakla birlikte, bu istisnaların fazla ve muğlak şekilde yer verilmiş olması hakkın kapsamını

kısıtlamaktadır. Kanun kapsamında erişim için talep edilen bilgiler; (1) devlet sırrı kapsamında, (2) ulusal güvenlik ve ekonomik çıkarlara zarar verecek nitelikte, (3) kamuoyunu ilgilendirmeyen ve sadece kendi personeli ile kurum içi uygulamalarına ilişkin düzenlemeler ile ilgili ise kamu kurum ve kuruluşları başvuruları reddetme yetkisine sahiptir.

BİLGİ EDİNME HAKKININ KULLANIMI: TÜSEV 2016- 2017 BİLGİ EDİNME BAŞVURULARI

TÜSEV tarafından bilgi edinme başvuru süreçleri ile ilgili deneyimleri ve karşılaşılan sorunları ortaya koymak için Sivil Toplum İzleme 2013-2014 Raporu¹⁷ kapsamında yapılan bilgi edinme başvuruları 2016 ve 2017 yıllarında da tekrarlanmıştır.

TÜSEV, 2016 yılı içerisinde 18 Bakanlık ve bir Genel Müdürlüğe web siteleri üzerinden bilgi edinme başvuruları yapmıştır. Başvurulara gelen yanıtlar Nisan ayı sonuna kadar toplanmıştır. Bu kapsamda toplam 19 kamu kurumuna iki ayrı bilgi edinme başvurusu yapılmıştır. Yapılan birinci bilgi edinme başvurusunda, “Dernek, Vakıf, Birlik, Kurum, Kuruluş, Sandık ve Benzeri Teşekküllere Genel Yönetim Kapsamındaki Kamu İdarelerinin Bütçelerinden Yardım Yapılması Hakkında Yönetmelik” uyarınca 2014 ve 2015 yıllarında yapılan yardımlar ile ilgili sorular yöneltmiştir. İkinci bilgi edinme başvurusunda ise sivil toplum kuruluşlarının politika geliştirme ve karar alma süreçlerine katılımı ile ilgili sorular sorulmuştur. Yapılan bilgi edinme başvuruları sonucunda; verilen yanıtlarda farklılıklar, yetersiz cevaplar ve sürecin her kurumda farklı işlemeden kaynaklanan bazı sorunlar yaşandığı gözlemlenmiştir.

¹⁶ *Bilgi Edinme Hakkı ve Uygulama Örnekleri*. Fevzi Özlüer. Ekoloji Kolektifi Derneği. Erişim Tarihi: 29 Kasım 2017. <http://www.iklimadaleti.org/i/upload/bilgi-edinme-hakki-978-605-83799-4-7.pdf>

¹⁷ *Sivil Toplum İzleme Raporu 2013-2014*. TÜSEV. Erişim tarihi: 29 Kasım 2017. http://www.tusev.org.tr/urfiles/files/izleme_Raporu_2013_2014.pdf

2016 yılında dernek, vakıf, birlik, kurum, kuruluş, sandık ve benzeri teşekküllere yapılan kamu yardımları ile ilgili yapılan bilgi edinme başvurularında öne çıkan noktalar:

- *2 kamu kurumunun web sitelerinde yaşanan teknik sorunlar sebebiyle başvuru yapılamamıştır.*
- *Başvuru yapılan 17 kamu kurumundan 4'ü başvurulara yanıt vermemiştir.*
- *Kamu kurumlarından biri tarafından Bilgi Edinme Kanunu 7. maddesinin 2. fıkrası gereğince "ayrı bir çalışma gerektirmesi nedeniyle" bilgi edinme başvurusunun cevaplanmasının uygun bulunmadığı belirtilmiştir.*
- *6 kamu kurumu verdikleri cevaplarda STK'lara "ilgili yönetmelik uyarınca" yardım yapmadıklarını belirtmişlerdir. Alınan bu yanıtlar, ilgili kamu kurumlarının soruyu en dar kapsamı ile*

değerlendirdiğini düşündürmektedir. STK'lara yönetmeliğin dışında kalan yöntemler aracılığıyla ve ne miktarda yardım yapıldığı ile ilgili farklı bilgiler ortaya koyan bir yanıt alınmamıştır.

- *Yapılan bilgi edinme başvurusuna 4 kamu kurumu tarafından detaylı yanıt verilmiştir. Bu yanıtlar, ilgili kanunlara atıf yapılmasının dışında ayrıca araştırma gerektirecek şekilde, birden farklı Müdürlük tarafından sağlanan verileri bir araya getiren kapsamlı bilgiler olduğu için "detaylı" olarak değerlendirilmektedir.*
- *Başvuruyu yanıtlayan 2 kamu kurumunun yanıtı bilgi edinmek için web sitelerindeki çeşitli istatistik veya faaliyet raporlarına yönlendirme yapmaktadır. Ancak belirtilen kaynaklarda konu ile ilgili veri bulunamamıştır.*

Sivil toplum kuruluşlarının politika geliştirme ve karar alma süreçlerine katılımı ile ilgili yapılan bilgi edinme başvuruları sürecinde:

- *3 kamu kurumuna web sitelerindeki çeşitli sorunlar sebebiyle başvuru yapılamamıştır.*
- *Başvuru yapılan 16 kamu kurumundan 4'ü başvurulara yanıt vermemiştir.*

- *6 kamu kurumu talep edilen bilgi ve belgeler ile ilgili olarak kurum içerisinde birden farklı Müdürlük tarafından sağlanan verileri bir araya getirerek detaylı olarak yanıt vermişlerdir.*
- *4 kamu kurumunun verdiği yanıtlar ilgili kanunlara yapılan atıflarla sınırlı olduğundan soruların yeterince detaylı şekilde yanıtlanmadığı düşünülmektedir.*

- **2 kamu kurumu 2014 ve 2015 yıllarında mevzuat çalışmaları yapılmadığı için veya yapılan çalışmalar STK'lar ile ilgili olmadığından STK'ların görüşlerine başvurulmadığını belirtmişlerdir. STK'lar ile ilgili düzenlemeler doğrudan çalışma konuları kapsamında olduğu halde, bu kurumlar bu konudaki bilgi edinme başvurusunu en dar kapsamda ele alarak “ayrıca bir araştırma gerektirdiği” gerekçesi ile soruya kapsamlı yanıt vermemişlerdir.**

TÜSEV tarafından 2017 yılında sivil toplum ile ilgili güncel verilere ulaşmak amacı ile İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığına ve Maliye Bakanlığına dört ayrı bilgi edinme başvurusu yapılmıştır. Bu dönemde yapılan başvurular, Temmuz 2016'daki darbe girişiminin ardından 20 Temmuz 2016 tarihinde ilan edilen ve 2017 süresince devam eden Olağanüstü Hal (OHAL) döneminde bilgi edinme hakkının kullanımına ilişkin durumu da tespit etme imkânı sağlamıştır. OHAL döneminde çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnamelerde yer alan tedbirler ile bunların uygulanmasına ilişkin işlemlerle ilgili olarak yapılacak olan bilgi edinme başvuruları hariç olmak üzere hakkın kullanımı açısından farklı sınırlamalar veya uygulamalar ortaya çıkmamıştır.¹⁸

2017 yılında bilgi edinme hakkının kullanımı bakımından bazı olumlu gelişmeler gözlemlenmiştir. Öncelikle, 2017 yılı itibarıyla bilgi edinme başvuruları Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER)¹⁹ üzerinden

yapılmakta ve tüm başvurular bu sistem tarafından ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına yönlendirilmektedir.²⁰ Bilgi edinme başvurularının ortak bir sistem üzerinden alınması ile karşılaşılan teknik sorunlar önemli ölçüde giderilmiş ve bilgi edinme başvuru süreci standart hale getirilmiştir. Örneğin 2016 yılında TÜSEV'in bilgi edinme başvuruları sürecinde kamu kurumlarının internet sitelerinden kaynaklanan teknik sorunlar, kurumlar tarafından doldurulması istenilen başvuru formlarının ve başvuru takip sürecinin farklılık göstermesi gibi standart olmayan uygulamalar ortadan kalkmıştır. BİMER sistemi üzerinden başvuru yapmak, başvuruyu takip etmek ve kurumlardan gelen yanıtı ulaşmak daha kolay hale gelmiştir. BİMER sistemi gerçek ve tüzel kişilerin bilgi edinme haklarını daha etkin ve verimli şekilde kullanmaları ve farkındalığın artırılması için “25 Soruda Bilgi Edinme” gibi kısa ve bilgilendirici bölümler ile ilgili mevzuatı da içerecek şekilde hazırlanmıştır.

TÜSEV tarafından 2017 yılında yapılan bilgi edinme başvurularında ortaya çıkan yeni sınırlamalardan biri ise BİMER sisteminin gerçek ve tüzel kişilere günde bir başvuru hakkı tanınması olmuştur. Mevzuatta böyle bir düzenleme olmamasına karşın, teknik gerekçelere dayandırılan bu uygulamanın özellikle düzenli olarak bilgi edinme başvurusu yolu ile izleme yapan STK'ların çalışmalarını kısıtlayacağı düşünülmektedir. 2017 yılında yapılan bilgi edinme başvuruları sonucunda alınan yanıtlar değerlendirildiğinde, kapsamlı bilgi ve veri edinmek açısından önceki yıllarda tespit edilen sorunların tekrarlandığı görülmüştür. Özellikle kamu kurumlarına yapılan bilgi edinme başvurularına istinaden “4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu

¹⁸ Olağanüstü Hal KHK'ları Kapsamındaki Tedbir ve İşlemlerle İlgili Bilgi Edinme Başvuruları Hakkında 04/08/2016 tarih ve 2016/1 sayılı İlke Kararı. <http://www.bedk.gov.tr/HaberDetay.aspx?h=9e267be9-7926-4090-8f4d-0c196785a893>

¹⁹ Başbakanlık İletişim Merkezi hakkında bilgi için: <https://www.bimer.gov.tr/>

²⁰ Ayrıca, 2015 yılında kurulan Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) aracılığı ile doğrudan Cumhurbaşkanlığı'na görüş ve öneri, istek, şikâyet veya ihbar başvurularını iletmek mümkün hale gelmiştir. Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi hakkında bilgi için: <https://www.tccb.gov.tr/>

7. maddesi uyarınca, ayrı ve özel bir çalışma, araştırma, inceleme ya da analiz neticesinde oluşturulabilecek türden bir bilgi olarak değerlendirildiğinden” bu başvurulara yanıt verilemeyeceği yönünde alınan cevaplar ağırlıklı olmaya devam etmektedir.

Genel bir değerlendirme yapıldığında, Avrupa Birliğine tam üyelik hedefi için 2002-2012 döneminde bilgi edinme hakkının genişletilmesi için mevzuat değişikliği yapılmış ve kamu yönetiminde şeffaflığın artırılmasına yönelik önlemler alınmış olsa da 2013 yılından beri mevzuat açısından bir iyileştirme gerçekleşmediği gözlemlenmektedir. Bilgi edinme hakkının uluslararası standartlarla uyumlu şekilde uygulanması, vatandaşların ve sivil toplum kuruluşlarının başvuru yaptıkları konuya ilişkin kapsamlı ve güncel bilgilere ulaşabilmesinin sağlanması için hakkın kullanımını sınırlayan istisnaları açıklayan maddeler bakımından mevzuatta iyileştirmeler yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte, bilgi edinme başvuruları sonucunda sağlanan yanıtların yetersiz olması ve kamu kurumlarında ilgili birimlerde başvuruların standart uygulamalar ile ele alınmamasından kaynaklanan olumsuzluklar da kamu kurum ve kuruluşları tarafından giderilmelidir. Bilgi edinme başvuruları için bilgilerin sağlanmasından sorumlu kamu görevlileri düzenli eğitim programları ile desteklenmeli, kapsamlı ve güncel bilgiler sunulması için kamu kurumları içerisindeki koordinasyon ve bilgi paylaşımı sürecini kolaylaştıracak önlemler alınmalıdır.

TABLO 1: DERNEK, VAKIF, BİRLİK, KURUM, KURULUŞ, SANDIK VE BENZERİ TEŞEKKÜLLERE YAPILAN KAMU YARDIMLARI İLE İLGİLİ BİLGİ EDİNME BAŞVURUSUNA VERİLEN CEVAPLAR (2016)

Başvuru yapılan kurumlar	Bilgi edinme başvurusu yanıtlandı mı?	Yasal süre içerisinde yanıt sağlandı mı?	Yanıtların niteliği
1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	+	+	İlgili yönetmelik uyarınca yardım yapılmadığı belirtilmiştir.
2. Avrupa Birliği Bakanlığı	+	-	İlgili yönetmelik uyarınca yardım yapılmadığı belirtilmiştir.
3. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	-	-	
4. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	+	+	İlgili yönetmelik uyarınca yardım yapılmadığı belirtilmiştir.
5. Dışişleri Bakanlığı	-	-	
6. Ekonomi Bakanlığı	-	-	
7. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	+	+	İlgili yönetmelik uyarınca yardım yapılmadığı belirtilmiştir.
8. Gençlik ve Spor Bakanlığı	-	-	
9. Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı	Bakanlığın bilgi edinme başvurusu web sayfasına sunucu hatasından ötürü erişim sağlanamadığı için başvuru yapılamamıştır.		
10. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	+	+	Bilgi Edinme Kanunu 7. maddesinin 2. fıkrası gereğince “ayrı bir çalışma gerektirmesi” nedeniyle başvurunun yanıtlanması uygun bulunmamıştır.
11. İçişleri Bakanlığı	+	+	Detaylı yanıt verilmiştir.
12. Kalkınma Bakanlığı	+	-	Detaylı yanıt verilmiştir.
13. Kültür ve Turizm Bakanlığı	+	+	Detaylı yanıt verilmiştir.
14. Maliye Bakanlığı	+	+	Detaylı yanıt verilmiştir.
15. Milli Eğitim Bakanlığı	Bakanlığın bilgi edinme başvurusu web sayfasına sunucu hatasından ötürü erişim sağlanamadığı için başvuru yapılamamıştır.		
16. Orman ve Su İşleri Bakanlığı	+	+	İlgili yönetmelik uyarınca yardım yapılmadığı belirtilmiştir.
17. Sağlık Bakanlığı	+	-	Bilgilerin erişilebileceği kaynak belirtilmiştir. Ancak talep edilen bilgi bu kaynakta yer almamaktadır.
18. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	+	+	İlgili yönetmelik uyarınca yardım yapılmadığı belirtilmiştir.
19. Vakıflar Genel Müdürlüğü	+	+	Bilgilerin erişilebileceği kaynak belirtilmiştir. Ancak talep edilen bilgi bu kaynakta yer almamaktadır.

TABLO 2: SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ POLİTİKA GELİŞTİRME VE KARAR ALMA SÜREÇLERİNE KATILIMI İLE İLGİLİ BİLGİ EDİNME BAŞVURUSUNA VERİLEN CEVAPLAR (2016)

Başvuru yapılan kurumlar	Bilgi edinme başvurusu yanıtlandı mı?	Yasal süre içerisinde yanıt sağlandı mı?	Yanıtların niteliği
1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	+	+	Detaylı yanıt verilmiştir.
2. Avrupa Birliği Bakanlığı	-	-	
3. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	+	+	İlgili kanun ve yönetmeliklere atıfta bulunarak genel bir bilgi sağlanmıştır.
4. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	+	+	Detaylı yanıt verilmiştir.
5. Dışişleri Bakanlığı	+	-	İlgili kanun ve yönetmeliklere atıfta bulunarak genel bir bilgi sağlanmıştır.
6. Ekonomi Bakanlığı	-	-	
7. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	+	+	İlgili kanun ve yönetmeliklere atıfta bulunarak genel bir bilgi sağlanmıştır.
8. Gençlik ve Spor Bakanlığı	+	+	2015- 2016 döneminde ilgili bir mevzuat çalışması yapılmadığı için STK'ların görüşlerine başvurulmadığı belirtilmiştir.
9. Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı			Bakanlığın bilgi edinme başvurusu web sayfasına sunucu hatasından ötürü erişim sağlanamadığı için başvuru yapılamamıştır.
10. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	+	+	İlgili kanun ve yönetmeliklere atıfta bulunarak genel bir bilgi sağlanmıştır.
11. İçişleri Bakanlığı	+	+	Detaylı yanıt verilmiştir.
12. Kalkınma Bakanlığı	+	-	Detaylı yanıt verilmiştir.
13. Kültür ve Turizm Bakanlığı	+	+	Detaylı yanıt verilmiştir.
14. Maliye Bakanlığı			Bakanlığın bilgi edinme başvurusu web sayfası ikinci bilgi edinme başvurusu yapılmasına izin vermemiştir.
15. Milli Eğitim Bakanlığı			Bakanlığın bilgi edinme başvurusu web sayfasına sunucu hatasından ötürü erişim sağlanamadığı için başvuru yapılamamıştır.
16. Orman ve Su İşleri Bakanlığı	-	-	
17. Sağlık Bakanlığı	+	+	Detaylı yanıt verilmiştir.
18. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	-		
19. Vakıflar Genel Müdürlüğü	+	+	2014-2015 döneminde sadece Genel Müdürlüğün iş ve işlemleriyle ilgili yönetmelik değişikliği olduğu için STK'ların görüşlerine başvurulmadığı belirtilmiştir.